

Posudek oponenta na diplomovou práci

PŘÍRODNÍ SVĚT JAKO SVĚT MNOHA TVÁŘÍ

Autorka: Bc.et Bc. Iva Nováková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák

FHS UK Praha

Sociální a kulturní ekologie

Praha 2014

Oponent: PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

Nanjing, 23. 2014

Obecně k tématu a metodologii:

Autorka se dotýká jedné ze tří hlavních otázek moderní společnosti, a to otázky ekologické. Tento fakt sám o sobě vypovídá o závažnosti, ale také o obtížnosti tématu, zejména ve smyslu podat teoretický přehled a rámec této otázky na omezeném prostoru cca 30 stran z celkových 85 stran diplomové práce. O to více je třeba ocenit snahu autorky o zasazení lokálního empirického kvalitativního výzkumu do hlavního proudu současných environmentálních problémů evropského myšlení.

Práce začíná přírodou jako sociálním konstruktem: „Představa přírody je totiž sociálním konstruktem, protože je tvořena prostřednictvím lidského sociálního světa, do kterého se vždy promítají sociální zkušenosti konkrétních lidí“ (Williams, 1980). Vymezení pojmu příroda však v práci chybí. I když budeme uvažovat o sociální konstrukci tohoto pojmu, klíčové pojetí Bergera a Luckmanna je skryto až na dalších stranách, bez odpovídajícího pochopení proč je tento koncept pro sociální konstrukci tak důležitý – spojení Durkheimovského a Weberovského paradigmatu v sociální percepci světa je zřejmě i klíčem k pojetí přírody. Rozhodujícími kategoriemi by potom byla externalizace, internalizace a institucionalizace. A dále vymezení přírody ve vztahu ke kultuře. Jsem si vědom, že reflexe sociálního konstruktivismu nebyla hlavním cílem práce. Tyto zdánlivě abstraktní filozoficko-metodologické poznámky však mají závažný praktický důsledek: co je nakonec vlastně ohroženo? Naše představa přírody nebo příroda samotná?

Takto autorka prokazuje dobrou orientaci v základním okruhu široce pojatých environmentálních autorů, ale extenzivně, bez logického postupu postaveného na konstruktivismu a jeho množnostech i nebezpečích radikálního konstruktivismu pro ohrožení existence pozemské přírody, tak jak vyhovuje našemu druhu, vůbec.

Tento typ prací trpí často přílišnou generalizací. Ta se nevyhnula ani autorce Ivě Novákové. Hned úvodní tvrzení „V současné společnosti se problematika přírody, její ochrany a zároveň i jejího

ohrožení stává tématem, s nímž se v každodenním životě setkáváme stále častěji“ se zřejmě týká „naší“ společnosti a ještě ne celé Evropy. Co společnost v Brazílii nebo v Číně? Je opravdu jejich denním tématem ochrana přírody? I opačné tvrzení na str. 11. “.....až po současnou společnost, jejíž hlavní hnací silou je konzum“ je velká generalizace. O čem potom vypovídají sociologické výzkumy post-materiální společnosti R. Ingleharta, jak je možné že v takové společnosti vznikají myšlenky ochrany přírody a sustainable development?

Cíl práce je formulován sice dosti komplikovaně, ale je srozumitelný a dává naději na jeho logické řešení a naplnění.

Metodologický postup a metody:

Metodologický postup v empirické části práce je zvládnut naopak na vysoké úrovni, zde je vidět praxe autorky s vedením kvalitativních výzkumů. Použité metody jsou adekvátní, autorka jim rozumí, ví jak a proč a v jaké situaci je používat. Výsledkem je pak obraz přesvědčivé narace, a to není zdaleka u diplomových prací založených na kvalitativním sběru dat samozřejmostí. Vhodně jsou zakomponovány ukázky rozhovorů. Návratnost téměř 70% u prakticky základního souboru je záviděníhodná a svědčí o autorčině osobním nasazení a skutečném zájmu o věc. O to více mne jako oponenta překvapuje absence výsledků z kvantitativního výzkumu, je zde sice zmínka o tabulce v Excelu (str. 48), ale nikde příloha (alespoň v mojí verzi), ani jednoduchá frekvenční analýza, ani ukázka dotazníku. I když se píše o faktorech ovlivňujících vnímání přírody, není jasné, jak k nim autorka dospěla – viz část otázky. Naopak oceňuji provedené kódování, které velmi pomohlo vystavět naraci.

Výsledky jsou zajímavé svojí potenciální přidanou hodnotou ve smyslu zasazení celé problematiky lokální narace o přírodě a krajině do globálního kontextu. Výsledky v tomto smyslu považuji za ukázkou, jak je možné narativními metodami zkoumat proslulé jedné lokálně – myslí globálně. Dobrá je rovněž volba zkoumané lokality Lipka a okolí, nezatížené aktivismem ani jedné strany sporu o budoucnost Šumavy. Literatura je adekvátní, včetně německých a anglických pramenů, jazyk práce je kultivovaný, bez překlepů a pravopisných chyb. V práci postrádám český i anglický abstrakt, publikovaný Projekt DP jej nemůže podle mého názoru nahradit.

Otázky:

- Osobně považuji mylně uváděného zakladatele sociální ekologie Murraye Bookchina za kontroverzní postavu, i když vychoval některé velmi dobré žáky. Proč si autorka vybrala právě jeho, většinou nedostupné dílo?
- Vymezení přírody, i když není uvedeno a je zamlčeným předpokladem, je v autorčině pojetí nominalistická či realistická kategorie?
- Ve vymezení cílů empirické části se píše o zkoumání faktorů, které ovlivňují vnímání přírody. Jak k nim autorky došla? Nikde v textu není uvedena např. faktorová analýza či jiná metoda.
- K čemu měl sloužit kvantitativní dotazník? Jakou hypotézu ověřit? Jak jsou využity v práci jeho výsledky?
- Proč zvolila autorka právě tento název práce a jak se projevuje v jejích interpretacích?

Poznámky a doporučení:

Práci by určitě prospělo se soustředit na problém definice přírody v sociálních vědách z hlediska sociálního konstruktivismu, nebo tuto problematiku vynechat a neuvádět ji jako teoretický rámec k pozdější interpretaci.

Dále bych se přimlouval za přílohu, včetně fotografií obce a okolní krajiny včetně mapového vymezení. V příloze by rozhodně neměla chybět alespoň frekvenční analýza získaných dat a další tabulky a grafy.

Citace zdrojů – např. Williams, 1980 – není jasné, zda jde o parafrázi z příslušných stran nebo o přímou citaci.

Celkové hodnocení a závěr:

Diplomová práce „Přírodní svět jako svět mnoha tváří“ Bc. et Bc. Ivy Novákové naplnila především v empirické části stanovené cíle z hlediska kvalitativních metod, používá adekvátní rozsah literatury včetně cizojazyčných pramenů a využívá adekvátních výzkumných sociologických metod. Určitým dílčím nedostatkem je chybějící klíčová definice přírody z hlediska sociálního konstruktivismu a neuvedené výsledky kvantitativní analýzy dat. I přesto **předložená diplomová práce splňuje požadavky standardně kladené na tento typ prací a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře, v bodovém rozsahu 10-13 bodů**, používaném na katedře. Obhajobu a schopnost odpovědět na otázky oponentů považuji za součást diplomové práce s tím, že může celkové navrhované hodnocení změnit.

PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

EF JU v Českých Budějovicích a FFUK Praha

Nanjing, 23. 8. 2014